

16.10.2023

Група № 21

Урок № 1

Тема уроку: «Написання слів іншомовного походження. Правило «дев'ятки»

Мета уроку: повторити основні правила правопису слів іншомовного походження; вдосконалювати вміння застосовувати набуті знання практично; розвивати орфографічну грамотність учнів, мовну та мовленнєву компетентності; виховувати потребу в оволодінні мовними нормами, нормами спілкування, потребу в пізнанні нового, повагу до рідного слова.

Матеріали до уроку:

1. Опрацюйте § 42 у базовому підручнику: *Українська мова (рівень стандарту): підручник для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2019. – 208 с.*

2. **Перегляньте відео до уроку на YouTube:**

https://www.youtube.com/watch?v=iZXrereKXYE&t=365s&ab_channel

https://www.youtube.com/watch?v=tM52Nsp67tM&t=674s&ab_channel

3. **Законспекуйте матеріал до уроку (основне):**

Правопис и, і, ї, у

Пишемо и	
у загальних і географічних назвах після д, т, з, с, ц, ж (дж), ч, ш, р (правило «дев'ятки») перед літерами на позначення приголосних (крім й)	<i>дисципліна, система, Алжир, Сирія, Мексика</i>

Пишемо і	
на початку слова	<i>ікона, історія</i>
після літер на позначення приголосних, що не входять до правила «дев'ятки»	<i>піраміда, фінанси, бізнес</i>
перед літерою на позначення голосного або й	<i>піаніно, радіус, азіотаж, позиція</i>
у кінці незмінних слів	<i>таксі, поні, колібрі</i>
в окремих власних назвах	<i>Грім, Сідней, Дідро, Росіні</i>

Зверніть увагу! У ряді слів іншомовного походження, давно засвоєних українською мовою, після літер, що не входять до «дев'ятки», відповідно до вимови пишеться **и**: *лимон, мирт, кипарис, спирт, кинджал, нирка* тощо.

Зи, а не **зі** пишуться слова церковного вжитку: *диякон, єпископ, мирта, християнство* тощо.

Пишемо ї	
після літер на позначення ГОЛОСНИХ	<i>мозаїка, Енеїда</i> (але в складних словах, де перша частина закінчується на голосний, на початку другої пишеться і : <i>староіндійський, доісторичний</i>)

Пишемо у	
у словах, запозичених із французької мови, після літер на позначення шиплячих ж, ч та в словах <i>парфуми, парфумерія</i>	<i>журі, парашут, Жуль</i>

Подвоєння літер на позначення приголосних

Подвоєння відбувається:	
у власних назвах і словах, похідних від них	<i>Андорра, андоррський</i>
за збігу однакових приголосних на межі префікса й кореня, якщо в мові вживається паралельне непрефіксальне слово	<i>Імміграція (міграція), сюрреалізм (реалізм)</i> (але <i>анотація, конотація</i>)
В окремих загальних назвах, які треба запам'ятати: <i>білль, бонна, брутто, булла, ванна, вілла, дурра, мадонна, манна, мірра, мотто, мулла, нетто, панна, пенні, тонна, панно.</i>	

Зверніть увагу! У загальних назвах іншомовного походження приголосні не подвоюються: *бароко, група, сума, шосе, ват* (але *Ватт*), *фін, комісія* тощо.

М'який знак

М'який знак пишемо після д, т, з, с, л	
перед я, ю, є, ї, йо	<i>ательє, мільярд, консьєржка</i>
відповідно до вимови після л перед літерами на позначення приголосних	<i>альтруїст, фільм</i> (але <i>залл</i>)

Відповідно до вимови в кінці слів	<i>магістраль, каніфоль (але бал, шприц)</i>
М'який знак не пишемо	
перед я, ю , коли вони позначають сполучення м'якого або пом'якшеного приголосного з а, у	<i>тюль, нюанс, резюме</i>

Апостроф

Апостроф пишемо перед я, ю, є, ї	
після б, п, в, м, ф, ж, ч, ш, г, к, х, р	<i>інтерв'ю, дистриб'ютор, миш'як, Женев'єва</i>
після кінцевого приголосного префікса	<i>ін'єкція, ад'ютант, кон'юнктура</i>
Апостроф не пишемо	
перед йо	<i>курйоз, серйозний</i>
коли я, ю позначають пом'якшення попереднього приголосного	<i>манікюр, бюджет, бязь</i>

Зверніть увагу! Апостроф пишемо після початкового **д, о** в прізвищах: *Жанна д'Арк, О'Генрі* тощо.

4. Виконайте наступні завдання в робочому зошиті:

1. Виконайте **вправи 2,3,4** до § 42 з підручника О. Авраменка для 10 кл.

2. Запишіть слова іншомовного походження і правильно вставте літери **и та і**, поясніть правопис слів.

С..митом, ф..нанси, економ..ка, такт..чний, д..пломант, рекомендац..йн..й, ..дент..чн..й, ор..г..нал, екв..валент, кред..т, гр..ф, л..нгв..ст..ка, ..нформат..ка, експер..мент, теор..я, каз..но, б..знесмен, р..тор..ка, д..ференц..йн..й, аналог..я, гарант..я, вар..ант, ..м..грац...я, еп..лог, ..люстрац..я, л..м..тувати, ф..ксувати, асоц..ац..я, акред..тац..я, маркет..нг, д..лер, л..з..нг, маг..стр, ауд..т, арб..траж, стат..ст..ка, естет..ка, еск..з, ст..ль, ф..рма, педагог..ка, юр..ст, ф..л..ал, с..стема, пер..од..ка, м..н..стр, к..ловат, кл..н..ка.

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net .

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.

16.10.2023

Група № 21

Урок № 2

Тема уроку: «Складні випадки написання географічних назв»

Мета уроку: повторити основні правила правопису географічних назв; вдосконалювати вміння застосовувати набуті знання практично; розвивати орфографічну грамотність здобувачів освіти, мовну та мовленнєву компетентності; виховувати потребу в оволодінні мовними нормами, нормами спілкування, потребу в пізнанні нового, повагу до рідного слова.

Матеріали до уроку:

1. Опрацюйте § 44–45 у базовому підручнику: *Українська мова (рівень стандарту): підручник для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2019. – 208 с.*
2. **Перегляньте відео до уроку на YouTube:**
https://www.youtube.com/watch?v=DrFAbrswXvE&ab_channel
3. **Законспекуйте матеріал до уроку (основне):**

Правопис складних і складених географічних назв

Правила	Приклади
<i>Окремо пишуться географічні назви:</i>	
1) з прикметника та іменника:	Запорізька Січ, Дике Поле, Велика і Мала Хортиця, Нижнє Придніпров'я, Дніпровські пороги, Річ Посполита, Соляне озеро Олешківські піски, Олешківська Січ, Камінна Січ, Херсонес Таврійський Біловезька Пуща, Західне Полісся
2) власні назви й номенклатурні родові назви:	Південна Америка, <i>Північна Америка</i> , <i>Велика Британія</i> <i>Сполучені Штати Америки</i> , Автономна Республіка Крим Кримський півострів Червоний Маяк, Чорне море Гола Пристань, <i>Кривий Ріг</i>
3) сполучення іменника з порядковим числівником:	<i>Залісся Перше</i>
<i>Разом пишуться географічні назви:</i>	

4) які складаються з прикметника та іменника, з'єднаних сполучним звуком:	<i>Великобританія, Новоукраїнка</i>
5) з числівника та іменника, а також похідні від них прикметники:	П'ятихатки
6) з першою дієслівною частиною у формі наказового способу та похідні від них прикметники:	Гуляйполе
7) з другою частиною <i>-град, -город, -піль, -поль; -абад, -акан, -бург, -ленд, -пілс, -таун, -шир, -штадт</i> і похідні від них прикметники:	Севастополь, Тернопіль
З дефісом пишуться географічні назви:	
8) з двох іменників (без сполучного звука) або з іменника й дальшого прикметника, а також прикметники, що походять від них:	Польсько-Литовська держава «Асканія-Нова» Пуца-Водиця
9) поєднання двох імен або імені та прізвища за допомогою сполучного звука:	Михайло-Коцюбинське
10) з іншомовних елементів — повнозначних слів, а також похідні від них прикметники:	<i>Нью-Йорк</i> Тель-Авів Сан-Франциско
11) з іменників, які поєднуються українськими або іншомовними прийменниками, сполучниками чи мають при собі частку, артикль, а також утворені від них прикметники:	Ріо-де-Жанейро Франкфурт-на-Майні

4. Виконайте наступні завдання в робочому зошиті:

1. Виконайте **вправи 2,3,4** до § 44-45 з підручника О. Авраменка для 10 кл.

2. Виконайте тестові завдання:

1. Географічні назви — іменники, що складаються з прикметника та іменника, з'єднаних сполучним звуком, а також прикметники, що походять від них, пишуться.

А через дефіс;

Б разом.

2. Верни/город, Печи/води, Копай/город, Гуляй/поле, Крути/броди пишуться

А разом;

Б через дефіс.

3. Географічні назви з другою частиною *-град, -город, -піль, -поль, -абаль, -акан, -бург, -ленд, -пілс-, -таун, -шир, -штадт* пишуться разом.

А так;

Б ні.

4. Слова Давидів/брі́д, Вишній/Волчок, Гола/Пристань, Зелена/Гура, Новий/Сад, Стара/Планина, Широкий/Яр пишуться.

А через дефіс;

Б окремо.

5. Географічні назви з першим складовими частинами соль-, усть-, іншомовними вест-, іст-, нью-, сан-, санки-, сан-, санта-, сен-, сент-, із кінцевими назвотворчими частинами -рівер, -сіті, -сквер, -стрит, -фіорд пишуться

А через дефіс;

Б окремо;

В разом.

6. Слова Орехово/Зуєво, Пуща/Водиця, Кам'янець/Подільський, Харків/Товарний, Чехо/Словаччина, Ельзас/Лотарінгія, Коло/Михайлівка, Віта/Поштова пишуться.

А через дефіс;

Б окремо.

7. Географічні назви, що складаються з іменників, які поєднуються українськими або іншомовними прикметниками, сполучниками чи мають при собі частку, артикль, пишуться через дефіс.

А так;

Б ні.

8. Слова Алма/Ата, Іссик/Куль, аддис/абєбєський, бєуєнос/айрєський, Нар'ян/Мар, Улан/Уде, Чатир/Даг пишуться.

А через дефіс;

Б окремо.

9. Слова Яр/під/Зайчиком, Новосілки/на/Дніпрі, Ростов/на/Дону, Ріо/де/Жанейро, Ла/Манш, Франкфурт/на/Майні, Ла/Плата пишуться окремо.

А Так;

Б ні.

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.